

Zdzisław Lec

Symposium naukowe zorganizowane z okazji 46. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego oraz święta Uniwersytetu Opolskiego, Opole - Kamień Śląski

Saeculum Christianum : pismo historyczno-społeczne 4/2, 267-269

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

facego i Aleksego, opat Leon, Bolesław Chrobry i św. Stefan Węgierski. Wszyscy oni w jakimś stopniu kształtowali świętość Wojciecha. Władcy przyczynili się także do wzniesienia wielu świątyń i nadania im tytułu Męczennika.

Z powodu operacji oczu w sesji nie uczestniczył prof. dr hab. Tadeusz Wasilewski (UW). Jego referat *Święty Wojciech a liturgia rzymsko-bizantyjska w jego działalności misjonarskiej* odczytał mgr Tomasz Makowski (ATK). W referacie została wykazana tolerancja św. Wojciecha wobec słowiańskiego języka liturgicznego, co pozwoliło mu uniknąć konfliktu ze zwolennikami tego języka w Czechach.

Prof. dr hab. Marek Derwich (U. Wrocław) w referacie *Miejsce mnichów i eremitów w kulturze religijnej Polski doby św. Wojciecha* przedstawił rolę św. Wojciecha w rozwoju monastycyzmu na terenie Polski. Polemizował w swym wystąpieniu z poglądami Gerarda Labudy, umieszczającego pierwszy erem na terenie Kazimierza pod Szamotułami, opowiadając się za lokalizacją wspomnianego klasztoru na terenie Międzyrzecza. Zaznaczył jednak, że jest to hipotetyczna lokalizacja. Erem mógł znajdować się zarówno w Międzyrzeczu jak i Łęczycy. Zwrócił także uwagę na istnienie żeńskiego klasztoru przed powstaniem siedziby Pięciu Braci Męczenników. Cechą wspólną obu klasztorów jest fakt, że w początkowych fazach nie posiadały wielkiej własności ziemskiej, partycypowały w ściśle określony sposób w domenach książęcych. Powołując się na słowa Aleksandra Gieysztorą przypominał, że mnisi nie zajmowali się duszpasterstwem. Stąd też prezbiteria biskupie miały mniszo-kanonicki charakter.

Prof. dr hab. Tadeusz Poklewski (U. Łódzki) wygłosił referat *Abbadia s. Marie in castello Lancie*. Powiązał klasztor z opactwem romańskim pod wezwaniem Najświętszej Maryi Panny, znajdującym się w Łęczycy, fundowanym około roku 1000. Klasztor ten miał mieć zredukowany program funkcjonalny, który opierał się przede wszystkim na modlitwie i kontemplacji. Budowlę wzniesli prawdopodobnie mistrzowie pochodzący z Zachodu Europy. Mogli pochodzić z Flandrii, Burgundii, Cluny czy Reichenau. Nie jest wykluczone, że do wzniesienia budowli przyczynić się mógł sam św. Wojciech lub mnisi z jego najbliższego otoczenia.

Słowo końcowe wygłosił biskup łowicki Alojzy Orszulik i rektor Mazowieckiej Wyższej Szkoły Humanistyczno-Pedagogicznej prof. dr hab. Wiesław Balcerak. Sesję zakończył ks. prof. dr hab. Janusz Zbudniewek (ATK), główny organizator spotkania, dziękując współpracownikom z ATK i MWSHP za sprawny przebieg sesji, a gościom i uczestnikom za przybycie. Po sesji burmistrza Łęczycy wydał obiad dla wszystkich uczestników.

Sesja *Święty Wojciech i początki Kościoła w Polsce* zorganizowana przez katedrę Historii Kościoła Średniowiecznego ATK i Mazowiecką Wyższą Szkołę Humanistyczno-Pedagogiczną znakomicie wpisała się w obchody tysiąclecia męczeństwa św. Wojciecha.

Monika Jaśtal

SYMPOZJUM NAUKOWE ZORGANIZOWANE Z OKAZJI
46. MIĘDZYKONFERENCYJNEGO KONGRESU EUCHARYSTYCZNEGO
ORAZ ŚWIĘTA UNIwersYTETU OPOLSKIEGO
OPOLE – KAMIEN ŚLĄSKI

W dniach 5 – 6 marca 1997 roku w Opolu (Wydział Teologiczny, ul. Drzymały 1a) i w Centrum Kultury i Nauki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego w Kamieniu Śląskim zorganizowane zostało sympozjum naukowe na temat *Eucharystia w literaturze, muzyce i sztuce sakralnej*. Organizatorem była Katedra Liturgiki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego kierowana przez ks. prof. dra hab. Helmuta Jana Sobeczkę. Udział w sympozjum wzięło około 50 osób z Opolu, Wrocławia, Lublina, Krakowa, Pelplina, Tyńca, Gniezna i Moguncji.

Otwarcia i wprowadzenia do obrad symposium dokonał ks. bp dr Jan Kopiec z Opola. W swoim wystąpieniu zauważył on m.in. to, iż Eucharystia jest źródłem jedności. Mówił ponadto, że Kongres Eucharystyczny we Wrocławiu przypada na koniec wieku XX, co według niego jest szczególnym znakiem i wezwaniem.

Pierwszą sesję obrad w Opolu otworzył ks. prof. dr hab. Helmut Sobeczko, który przedstawił referat pt. *Integralna lub cząstkowa wizja Eucharystii. Konsekwencje w formach pobożnościowych i w przekazach artystycznych*. Na wstępie zauważył, że przekazanie pełnej treści Eucharystii jest niemożliwe. Mówił o herezji Berengariusza. Następnie ukazywał argumenty dotyczące realnej i rzeczywistej obecności Chrystusa w Eucharystii. Z kolei przedstawił bogaty rozwój kultu eucharystycznego w historii Kościoła.

Drugi referat pt.: *Kulturotwórcza rola Eucharystii. Teologia misterium – literackie świadectwo* – nieobecnego ks. dra hab. Jerzego Szymika z KUL-u odczytał ks. dr Rudolf Pierskała, prodziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego. Autor referatu przy analizowaniu teologicznej misteryjności Eucharystii powoływał się na argumentację ks. prof. Romana Rogowskiego. Ponadto w jego referacie znalazły się takie tematy, jak: Jezus Chrystus jako fundament kultury. Tajemnica przeistoczenia jako model kultury i Przenajświętsza obecność jako sens kultury.

Problematykę związaną z *Przestrzenią sakralną dla sprawowania Eucharystii. Założenia teologiczne* zaprezentował w trzecim referacie ks. dr hab. Zbigniew Wit (KUL). W swoim wystąpieniu najpierw ogólnie powiedział o budynku sakralnym, a później koncentrował się m.in. na miejscu celebracji mszalnej, strefie liturgii Ofiary i wyposażeniu ołtarza.

Problem *Eucharystia w literaturze staropolskiej ze szczególnym uwzględnieniem ks. Jakuba Wujka SJ* zaprezentował w czwartym referacie historyk liturgii, o. dr Paweł Szczaniecki OSB z Tyńca. Na wszystkich słuchaczach zrobił wrażenie fakt, iż o. Szczaniecki w trakcie całego ponad 30-minutowego wystąpienia nie posługiwał się notatkami. Przedstawił on ks. Wujka jako doskonałego znawcę Pisma Świętego i homilety. Prelegent mówił też, że w tekstach ks. Wujka znajdujemy bardzo dużo sformułowań dotyczących Mszy świętej.

Kolejny referat *Eucharystia w ikonografii – w kregu zagadnień wybranych* przedstawiła pani prof. dr hab. Urszula Mazurczak (KUL). Po ogólnym historycznym wstępie ukazała ona wybrane elementy sztuki sakralnej, a wśród nich m.in. kielich mszalny z Antiochii, datowany na ok. 500 r. oraz sakramentarz arcybiskupa z Metz.

Pierwszą sesję obrad zamknął referat ks. dra Antoniego Dunajskiego z Pelplina na temat: *Eucharystia w pismach C.K. Norwida*. Prelegent stwierdził w podsumowaniu, iż Norwid w swojej twórczości był jednym z najbardziej eucharystycznie nastawionych polskich poetów. Norwid w swoim życiu często uciekał się do praktykowania spowiedzi i przyjmowania Eucharystii.

Po południu pierwszego dnia w Kamieniu Śląskim miała miejsce II sesja obrad, a w jej skład weszły dwa komunikaty i jeden referat. W referacie ks. dr J. Waloszek z Uniwersytetu Opolskiego rozważał problem *Dlaczego muzyka w sprawowaniu Eucharystii*. Zauważył m.in. przy tym, że muzyka przychodzi w sukurs świętemu charakterowi Eucharystii.

Problem *Ars celebrandi w odnowionej liturgii* zaprezentował w pierwszym komunikacie ks. dr Rudolf Pierskała. Najpierw wiele miejsca poświęcił on wyjaśnieniu słów celebrans i celebacja. Później przedstawił w tym względzie postulaty dokumentów Kościoła katolickiego.

Drugi komunikat dotyczył *Eucharystycznych znaków chleba, wina i wody w literaturze staropolskiej*, a prezentował go pan mgr Mirosław Lenart z Uniwersytetu Opolskiego. Uwagę swoją skupił on przede wszystkim na tekstach zaczerpniętych od takich autorów, jak Jan Tyszko czy Libicki, nie sięgając w ogóle np. do Mikołaja Reja.

W dniu 6 marca miała miejsce III sesja obrad. Pierwszy referat wygłosił ks. mgr Jan Kasprowicz, konserwator zabytków, proboszcz kościoła farnego w Gnieźnie i wy-

kładowca historii sztuki w Wyższym Seminarium Duchownym w Gnieźnie. Mówił on na temat: *Treści ideowe romańskich kielichów mszalnych ze Skarbcza Katedry Gnieźnieńskiej*. Bardzo szeroko zaprezentował on tzw. Kielich św. Wojciecha, Kielich Dąbrówki i Drugi Kielich Dąbrówki.

W drugim referacie pt.: *Śląskie rzemiosło artystyczne w służbie Eucharystii* ks. dr P. Maniurka z Uniwersytetu Opolskiego przedstawił bardzo obrazowo najstarsze i najcenniejsze krucyfiksy, lichtarze, kielichy, ampułki, oprawy kanonów, kadzielnice i monstrancje, pochodzące ze śląskich zakładów złotniczych Wrocławia, Nysy, Paczkowa, Głogówka i innych. Podał dużo informacji dotyczących złotnictwa na Śląsku i zachęcił do zwiedzenia Muzeum Diecezjalnego w Opolu.

Twórczość mszalna kompozytorów polskich XX wieku była tematem referatu, który wygłosił dr Stanisław Dąbek z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Powiedział on m.in. to, że wybitny kompozytor nie eksperymentuje z Mszą św. Jego prelekcja miała aspekt metodologiczny, historyczny, teologiczny i duchowości eucharystycznej. Dr Dąbek jest także autorem bardzo cennej książki, która ukazała się w Wydawnictwie Naukowym PWN w 1996 roku pod takim samym tytułem, jak prezentowany na sympozjum referat.

W końcowej części sesji przedstawiono jeszcze pięć komunikatów. Pierwszy z nich *Stacje na Boże Ciało w twórczości kompozytorów śląskich XIX wieku* zaprezentował dr Remigiusz Pośpiech z Uniwersytetu Opolskiego. Drugi komunikat wygłosił mgr Jerzy Stankiewicz z Krakowa na temat: *Tajemnica Eucharystii w twórczości Oliviera Messiaena*. Messiaen (zm. 27.04.1992) to szczególnie wyróżniający się we współczesnej muzyce religijnej kompozytor francuski. Poruszał on w swojej twórczości takie tematy, jak: Kościół, Trójca Święta, Stworzenie i oczywiście Eucharystia. W następnym komunikacie ks. dr P. Tarliński z Uniwersytetu Opolskiego przedstawił *Tematykę eucharystyczną w twórczości Petra Ebena*. Natomiast dwa ostatnie komunikaty dotyczyły szat liturgicznych. Ks. dr Erwin Mateja z Uniwersytetu Opolskiego mówił na temat: *Posoborowa odnowa szat liturgicznych*, a pani mgr Barbara Kalfas z Krakowa o *Problemie konserwacji zabytkowych szat liturgicznych*.

W podsumowaniu sympozjum stwierdzono m.in., iż obok wymiany informacji obrady miały także cel praktyczny, a mianowicie ukazanie fenomenu Eucharystii pod wieloma aspektami w związku ze zbliżającym się 46 Międzynarodowym Kongresem Eucharystycznym. Akcentowano również fakt, iż tym sympozjum naukowym uczczono 3 – cią rocznicę powstania Uniwersytetu Opolskiego. Natomiast ks. prof. Helmut Sobeczko podkreślał dobitnie to, że za około trzy miesiące materiały z obrad ukażą się w odrębnej publikacji.

ks. Zdzisław Lec